

14.07.2025

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2024/1529
Toplantı Tarihi/Sayısı : 25.06.2025/244
Karar Numarası : 2025/397
Başvuran : G.T.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- Özel 3 Mart Azizoğlu Ortaokulu Müdürlüğü
2- Nilüfer İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın özel/öзгöl öğrenme güçlüğü (disleksi) tanısı bulunan çocuğunun okul kaydı öncesinde sınava tabi tutulmasının ve sonrasında boş kontenjan olmasına rağmen kaydının yapılmamasının engellilik temelinde ayrımcılık oluşturduğu iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılında çocuğunun ... sınıfa geçtiğini, erken kayıt fırsatlarından yararlanmak amacıyla eşi S.T. ile birlikte 22/2/2024 tarihinde Özel 3 Mart Azizoğlu Ortaokuluna gittiklerini, burada ... B.Y.'nin 6 kişilik boş kontenjan olduğu ve kayıt ücreti hususunda bilgi verdiğini,

b. Disleksi tanılı çocuğunun ÇÖZGER'i (Çocuklar için Özel Gereksinim Raporu) bulunduğunu ve okula kayıt yaptırmak istediklerini belirtmeleri üzerine, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 51'inci maddesinde yer alan okul kayıtlarında zekâ testi yapılamayacağına dair hükme aykırı olarak çocuğunun sınava tabi tutulduğunu, yapılan sınav sonrasında "Sizin çocuğunuz burada yapamaz, biz yüksek puanlı öğrencileri kabul ediyoruz, bu okul çocuğunuza uygun değil." denilerek kayıt işleminin gerçekleştirilmediğini,

c. Çocuğunun sınav sonucu bilgilerinin gönderilmesi talebine ilişkin Okul İdaresine yapmış olduğu 8/3/2024 tarihli dilekçesine cevap verilmediğini, bunun üzerine Nilüfer İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Özel Eğitim ve Rehberlik Merkezi ile benzer durumdaki çocukların özel okullara kaydının yapılma süreçleri hakkında görüşme yaptığını, ... sınıf sonrasında Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) raporu alınması gerektiği ve ilgili okulda kontenjan bulunması durumunda talep edilen okula kayıt yapılabileceği açıklamasında bulunulduğunu,

ç. Genel olarak bir çocuğun ikametgâh adresine bakılmaksızın erken kayıt fırsatlarından

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

yararlanıp direkt özel okula kaydı yaptırılabilirken engel durumundan dolayı kendi çocuğunun okula yerleştirilmesi için İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün ... sınıf sonrasında RAM raporu alınmasına dair uygulamasının erken kayıt fırsatlarından yararlanmalarını engellediğini ve kontenjanın dolması nedeniyle bu uygulamanın fırsat eşitliğine aykırı olduğunu iddia etmektedir.

3. Muhatap Özel 3 Mart Azizoğlu Ortaokulu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. S.S. Çağdaş Eğitim Kooperatifinin (ÇEK) topluma karşı duyduğu sorumluluk duygusu ile “Her evin temelinde eğitimin yattığına” inanan 23 aydın tarafından 1995 yılında kurulduğu, kuruluşundan itibaren kâr amacı gütmeyen yalnızca eğitim için harcanan çabanın verdiği mutlulukla yetinen kişilerin oluşturduğu özgün bir örgütlenme modeli olduğu, ÇEK’in ortaklarına kâr payı dağıtılmadığı, Yönetim Kurulu Üyelerine ve Başkanına herhangi bir ad altında huzur hakkı veya başka bir ödeme yapılmadığı, elde edilen artı değerlerin burslara, yatırımlara, sosyal sorumluluk projelerine ve çalışanların özlük haklarının iyileştirilmesine aktarıldığı, Özel 3 Mart Azizoğlu Ortaokulunun da ÇEK’e bağlı bir eğitim öğretim kurumu olduğu,

b. Başvuranın 22/2/2024 tarihinde ... sınıfa geçecek olan çocuğu için Okula geldiği, bu ziyaret sırasında ... sınıf kontenjanlarının dolu olduğu ancak daha önceden kayıt yaptıran sonradan vazgeçen veli adaylarının olması durumunda oluşabilecek boşluğa istinaden Okulla ilgili tanıtım yapıldığı ve ücretler hakkında başvuranın bilgilendirildiği,

c. Okulun tanıtımı sırasında çocuğun akademik başarısına göre burs imkânlarından yararlanabileceğinden bahsedildiği ve burs için sınava girmesinin gerektiğinin söylendiği, başvuranın okul hakkında bilgi aldığı sırada çocuğunun ilköğretim kademesinde ÇÖZGER'i olduğunu sözlü olarak beyan ettiği, buna karşılık Okulda ortaöğretim kademesinde toplam 12 kaynaştırma öğrencisinin bulunduğunun başvurana bildirildiği, Okul tanıtımının ardından bursluluk sınavı ve rehberlik görüşmesi için 24/2/2024 tarihine randevu oluşturulduğu ve bu tarihte çocuğun bursluluk sınavına girdiği, yapılan sınav sonucunda çocuğun burs almaya hak kazanamadığı, daha önceden kayıt yaptıran sonradan vazgeçen veli olmaması ve ... sınıf kontenjanında da boşluk bulunmaması nedeniyle çocuğun okul kaydının gerçekleştirilemediği, ayrıca 1/3/2024 tarihinde kontenjanların dolu olduğuna ilişkin olarak Özel 3 Mart Azizoğlu İlkokulu ve Ortaokulu internet sitesi üzerinden duyuru yapıldığı,

ç. Söz konusu bursluluk sınavının Bursa Valiliği izniyle yapıldığı, bu sınavın Okula kayıt için seviye tespit amacı taşımayıp öğrencilerin sınav başarısına göre eğitim ücretinde burs sağlanmasının amaçlandığı, başka bir ifadeyle kayıt işlemlerinde sınav sonucunun etkisinin bulunmadığı, kayıt işlemlerinde önceliğin okula başvuru sırasına göre belirlendiği, başvuranın çocuğuna karşı herhangi bir ayrımcı muamelede bulunulmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatap Nilüfer Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın velisi olduğu öğrenci Z.T.’nin RAM inceleme tanılama işlemleri ve okul kaydı hakkında Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü Eğitim Müfettişleri tarafından 30/4/2024 tarihli ve ... sayılı inceleme raporu düzenlendiği,

b. Söz konusu rapora göre Özel 3 Mart Azizoğlu Ortaokulu ... B.Y. ve C.B.T.’nin ... sınıfa geçecek olan Z.T.’nin disleksi tanısının olduğu ve sınavda üstün başarı gösteremediği gerekçesiyle okul kaydının yapılmasına engel olarak

öğrencinin mağdur edildiği iddiası ile ilgili olarak yapılan inceleme ve araştırma neticesinde çocuğun ÇÖZGER'i bulunduğu ancak hakkında RAM tarafından değerlendirme, tanılama ve yönlendirme yapılmadığı, yerleştirme kararı alınmadığının tespit edildiği,

c. Yine söz konusu raporda 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılında Özel 3 Mart Azizoglu Ortaokulunda 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda toplam 12 kaynaştırma öğrencisi bulunduğu anlaşıldığından başvuranın iddiasının sübuta ermediği ve işlem tayinine gerek olmadığı kararına varıldığı, ayrıca ilgili mevzuat hükümleri gereğince çocuğun eğitsel değerlendirme ve tanılamasının yapıp yerleştirme kararı alınarak devlet okulu veya özel okula kayıt işleminin yapılabileceği hususları belirtilmiştir.

5. Muhatapların yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Muhatap Okul tarafından ileri sürülen “... sınıf kontenjanlarının dolu olduğu ancak daha önceden kayıt yaptırıp sonradan vazgeçen veli adaylarının olması durumunda oluşabilecek boşluğa istinaden Okulla ilgili tanıtım ve ücretler hakkında başvuranın bilgilendirildiği” beyanının gerçeği yansıtmadığı, 22/2/2024 tarihinde yaptıkları görüşmede ... B.Y.’nin ... Sınıflarda 6 kişilik kontenjan kaldığı ve taksitli okul ücretinin 220.000,00 TL olduğu bilgisini verdiği,

b. Okulun tanıtımı sırasında çocuğunun akademik başarısına göre burs imkânlarından yararlanabileceğinden bahsedildiği, burs için sınava girmesinin gerektiğinin söylendiği ancak akademik olarak zaten geriden geldiğini ve burs alamayacağını bildiği için çocuğunun sınava girmesini istemediği, kayıt için 220.000,00 TL ücreti kabul etmelerine rağmen bu sınavın kayıt öncesi zorunlu tutulduğu,

c. 24/2/2024 tarihinde C.B.T.’nin çocuğunu boş bir odada tek başına sınava aldığı, sınav bitiminde kayıt yapmak istediklerini söylemelerine rağmen C.B.T.’nin kendilerine daha sonra dönüş yapılacağını belirterek kayıt işlemini gerçekleştirmediği, sınav esnasında çocuğunun özel durumuna yönelik yazı puntolarının büyütülmesi, kodlayıcı ve okutman temin edilmesi ile ek süre verilmesi gibi düzenlemelerin yapılmadığı,

ç. 26/2/2024 tarihinde “Sizin çocuğunuz burada yapamaz, biz yüksek puanlı öğrenciler kabul ediyoruz, bu okul çocuğunuza uygun değil.” denilerek çocuğunun okul kaydının yapılmadığı ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10’uncu maddesinin birinci ve beşinci fıkraları şöyledir:

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...)

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun “Tanımlar” başlıklı 2’nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“(1) Bu Kanunun uygulanmasında; (...) d) Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya

zorlaştıran her türlü farklı muameleyi, e) Dolaylı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılamayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını, f) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi, (...) ifade eder.”

8. 6701 sayılı Kanun’un “Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı” başlıklı 3’üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

(4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.”

9. 6701 sayılı Kanun’un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“(1) Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır: a) Ayrı tutma. b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama. c) Çoklu ayrımcılık. ç) Doğrudan ayrımcılık. d) Dolaylı ayrımcılık. e) İşyerinde yıldırma. f) Makul düzenleme yapmama. g) Taciz. ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.”

10. 6701 sayılı Kanun’un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.”

11. 6701 sayılı Kanun’un “Kurumun görevleri” başlıklı 9’uncu maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“(1) Kurumun görevleri şunlardır: (...) g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. (...)”

12. 6701 sayılı Kanun’un “İspat yükü” başlıklı 21’inci maddesi şöyledir:

“(1) Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda,

başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

13. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Karar türleri” başlıklı 65’inci maddesi şöyledir:

“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

14. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrası “Ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.” hükmünü haizdir. Başvuranın dilekçesinden, disleksi tanılı çocuğunun okul kaydı öncesinde sınava tabi tutulması ve sonrasında boş kontenjan olmasına rağmen kaydının yapılmaması nedeniyle, 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

15. Mezkûr Kanun’un 17’nci maddesinin ikinci fıkrasına göre “İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.” Başvuranın Kuruma başvurmadan önce 6701 sayılı Kanun’a aykırı olduğunu iddia ettiği uygulamanın düzeltilmesini 6/3/2024 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) aracılığıyla Nilüfer Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden; 8/3/2024 tarihinden dilekçe ile Özel 3 Mart Azizoğlu Ortaokulu Müdürlüğünden; 4/4/2024 tarihinden dilekçe ile Bursa Valiliğinden talep ettiği ancak söz konusu taleplerine olumlu bir sonuç alamadığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda ilgili tarafa başvuru şartı sağlanan işbu başvurunun Kurumumuzca esastan incelenebileceği değerlendirilmiştir.

16. Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı, insan hakları hukukunun temel normları arasında yer almakta olup hem uluslararası sözleşmelerde hem de ulusal mevzuatımızda güçlü bir şekilde teminat altına alınmıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 2’nci maddesine göre “Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.”

17. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin “Ayrımcılık Yasağı” başlıklı 14’üncü maddesine göre “Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum

başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

18. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadında ayrımcılık, objektif ve makul bir gerekçeye dayanmaksızın, benzer durumdaki kişilere farklı muamelede bulunulması şeklinde tanımlanmaktadır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/6/2002, para. 48). AİHM’e göre farklı muamele, nesnel ve makul bir gerekçeye dayanmadığı takdirde ayrımcı olarak kabul edilir. Başka bir ifadeyle, farklı muamele meşru bir amaç taşıyor veya kullanılan araçlarla bu amaç arasında makul bir orantılilik ilişkisi kurulamıyorsa ayrımcılık teşkil eder (AİHM, *Fabris/Fransa*, B. No: 16574/10, 7/2/2013, para. 56).

19. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılilik ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa’nın 10’uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilir. Kuşkusuz benzer durumlara farklı muamelenin haklı bir temelini bulunup bulunmadığının veya farklılığın ne dereceye kadar haklı görülebileceği değerlendirilmesinde kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte bu takdir yetkisinin kapsamı somut olayın özelliklerine ve hususiyetle farklı bir şekilde yararlandırılan hakkın niteliğine göre değişebilecektir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58-59).

20. Başvuru dilekçesinde başvuran, ... sınıfa geçen çocuğu için erken kayıt fırsatlarından yararlanmak amacıyla 22/2/2024 tarihinde Özel 3 Mart Azizoğlu Ortaokuluna gittiklerini, görüşme sırasında ... tarafından 6 kişilik boş kontenjan bulunduğunun belirtildiğini ve kayıt ücreti hakkında bilgi verildiğini ifade etmiştir. Çocuğunun disleksi tanısının bulunduğunu belirterek okula kayıt yaptırmaya talebinde bulunmaları üzerine ilgili mevzuata göre okul kayıtlarında zekâ testi yapılamayacağı hâlde çocuğunun sınava alındığını, sınav sonucunda “Sizin çocuğunuz burada yapamaz, biz yüksek puanlı öğrencileri kabul ediyoruz, bu okul çocuğunuza uygun değil.” denilerek okul kaydının yapılmadığını iddia etmiştir. Bir çocuğun ikametgâh adresine bakılmaksızın özel okullara kaydının yaptırılabilirdi ancak kendi çocuğunun engel durumu nedeniyle okula yerleştirilmesi için İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden ... sınıf sonrasında RAM raporu alınmasına dair uygulamanın erken kayıt fırsatlarından yararlanmalarını engellediğini belirtmiştir.

21. Başvuranın iddialarına karşılık muhatap Özel 3 Mart Azizoğlu Ortaokulu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte, başvuranın 22/2/2024 tarihinde Okula geldiğinde ... sınıf kontenjanlarının dolu olduğu ancak daha önceden kayıt yaptıran sonradan vazgeçen veli adaylarının olması durumunda oluşabilecek boşluğa istinaden Okulla ilgili tanıtım yapıldığı ve ücretler hakkında bilgi verildiği, başvuranın okul hakkında bilgi aldığı sırada çocuğunun ilköğretim kademesinde ÇÖZGER’i olduğunu sözlü olarak beyan ettiği, buna karşılık ortaöğretim kademesinde toplam 12 kaynaştırma öğrencisinin bulunduğunun bildirildiği, Okul tanıtımının ardından bursluluk sınavı ve rehberlik görüşmesi için 24/2/2024 tarihine randevu oluşturulduğu ve bu tarihte çocuğun bursluluk sınavına girdiği, yapılan sınav sonucunda çocuğun burs almaya hak kazanmadığı, daha önceden kayıt yaptıran sonradan vazgeçen veli olmaması ve ... sınıf kontenjanında da boşluk bulunmaması nedeniyle çocuğun okul kaydının gerçekleştirilemediği, söz konusu bursluluk sınavının Bursa Valiliği izniyle yapıldığı, bu sınavın Okula kayıt için seviye tespit amacı

taşımayıp öğrencilerin sınav başarısına göre eğitim ücretinde burs sağlanmasının amaçlandığı, kayıt işlemlerinde önceliğin okula başvuru sırasına göre belirlendiği, başvuranın çocuğuna karşı herhangi bir ayrımcı muamelede bulunulmadığı belirtilmiştir.

22. Öte yandan başvuranın iddialarına karşılık muhatap Nilüfer İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte, konu hakkında Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü Eğitim Müfettişlerince 30/4/2024 tarihli İnceleme Raporu düzenlendiği, bu raporda başvuranın çocuğunun ÇÖZGER'i bulunduğu ancak RAM tarafından henüz eğitsel değerlendirme ile tanılama yapılmadığı ve yerleştirme kararı alınmadığı, Özel 3 Mart Azizoğlu Ortaokulunda hâlihazırda 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda toplam 12 kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu, bu nedenlerle başvuranın iddiasının sübuta ermediği ve işlem tayinine gerek olmadığı, ayrıca ilgili mevzuat hükümleri gereğince çocuğun eğitsel değerlendirme ve tanılamasının yapıp yerleştirme kararı alınarak devlet okulu veya özel okula kayıt işleminin yapılabileceği hususları belirtilmiştir.

23. Eğitim hakkı, Anayasa tarafından güvence altına alınmış temel bir haktır. Bu bağlamda eğitim yalnızca kişilere doğrudan fayda sağlayan bir kamu hizmeti değil, aynı zamanda geniş sosyal fonksiyonları olan bir hizmettir. Demokratik bir toplumda, insan haklarının güçlenmesi ve sürdürülmesi açısından eğitim hakkının vazgeçilmez bir katkı sağladığı açıktır (AYM, *Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri Başvurusu*, B. No: 2013/583, 10/12/2014, para. 66). AYM kararlarında eğitim hakkının kamu ve özel eğitim kurumlarında ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğrenim seviyelerini kapsadığı (AYM, *Hikmet Balabanoğlu Başvurusu*, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, para. 28) vurgulanmıştır.

24. Başvuranın iddiaları ile bu iddialara karşılık muhataplardan alınan yazılı görüşlerin ve başvuru dosyası sunulan bilgi ve belgelerin eğitim hakkı ve engellilik temelinde ayrımcılık yasağı kapsamında incelenerek sonuca varılması gerekmektedir. T.C. Sağlık Bakanlığı Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesinin 13/1/2022 tarihli ve ... sayılı ÇÖZGER'i incelendiğinde; başvuranın çocuğu Z.T.'nin çocuk ve genç psikiyatrisi alanına ilişkin ... tanısı bulunduğu, hareket gelişim alanına ilişkin olarak ise serebral palsi tanısı bulunduğu ve özel gereksinimi bulunduğu anlaşılmıştır. Anılan raporda başvuranın çocuğu için özgül öğrenme güçlüğüne yönelik terapi/rehabilitasyon desteği önerilmiştir.

25. Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin (EHİS) “Tanımlar” başlıklı 2’nci maddesi “Engelliliğe dayalı ayrımcılık, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı kapsamaktadır. Engelliliğe dayalı ayrımcılık makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi dâhil her türlü ayrımcılığı kapsar.”; “Ayrımcılık Yapılmaması ve Eşitlik” başlıklı 5’inci maddesi “Taraf Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır.”; “Engelli Çocuklar” başlıklı 7’nci maddesi “Taraf Devletler, engelli çocukların diğer çocuklarla eşit bir şekilde tüm insan temel hak ve özgürlüklerinden tam olarak yararlanmasını sağlamak için gerekli tüm tedbirleri alır. Engelli çocuklarla ilgili tüm eylemlerde çocuğun en yüksek çıkarının gözetilmesine öncelik verir.” düzenlemelerini içermektedir.

26. Yine EHİS'in "Eğitim" başlıklı 24'üncü maddesi ise "1. Taraf Devletler engellilerin eğitim hakkını tanır. Taraf Devletler, bu hakkın fırsat eşitliği temelinde ve ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması için eğitim sisteminin bütünleştirici bir şekilde her seviyede engellileri içine almasını ve ömür boyu öğrenim imkânı sağlar. Bunun için aşağıdaki hedefler gözetilmelidir: (a) İnsan potansiyelinin, onur ve değer duygusunun tam gelişimi ve insan haklarına, temel özgürlüklere ve insan çeşitliliğine saygı duyulmasının güçlendirilmesi; (b) Engellilerin; kişiliklerinin, yeteneklerinin, yaratıcılıklarının, zihinsel ve fiziksel becerilerinin potansiyellerinin en üst derecesinde gelişiminin sağlanması; (c) Engellilerin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılımlarının sağlanması. 2. Taraf Devletler bu hakkın yaşama geçirilmesi için aşağıda belirtilenleri sağlar: (a) Engelliler engelleri nedeniyle genel eğitim sisteminden dışlanmamalı ve engelli çocuklar engelleri nedeniyle parasız ve zorunlu ilk ve ortaöğretim olanaklarının dışında tutulmamalıdır; (b) Engelliler yaşadıkları çevrede bütünleştirici, kaliteli ve parasız ilk ve orta öğretime diğer bireylerle eşit olarak erişebilmelidir; (c) Bireylerin ihtiyaçlarına göre makul düzenlemeler yapılmalıdır; (d) Engellilerin genel eğitimden etkin bir şekilde yararlanabilmeleri için genel eğitim sistemi içinde ihtiyaç duydukları desteği almalıdır; (e) Engellilere yönelik bireyselleştirilmiş etkin destekleyici tedbirler, engellilerin tam katılımı hedefine uygun olarak, akademik ve sosyal gelişimi artırıcı ortamlarda sağlanmalıdır." şeklinde düzenlenmiştir.

27. Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 13'üncü maddesi "Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, herkese eğitim hakkı tanır. Eğitimin insan kişiliğinin ve onur duygusunun tam gelişmesine yönelik olmasını ve insan hakları ve temel özgürlüklere olan saygıyı güçlendirmesini sağlar. Ayrıca eğitimin herkesin özgür bir topluma etkin olarak katılmasına olanak sağladığını, tüm uluslararası olduğu gibi, ırksal, etnik ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu geliştirdiğini ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma etkinliklerini özendirdiğini de kabul eder." düzenlemesini içermektedir.

28. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28'inci maddesi "Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle: ... Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler; Okullarda düzenli biçimde devamın sağlanması ve okulu terketme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar." şeklinde düzenlenmiştir.

29. 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un "Ayrımcılık" başlıklı 4/A maddesi "Doğrudan ve dolaylı ayrımcılık dâhil olmak üzere engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaktır. Eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tedbirler alınır. Engellilerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel tedbirler ayrımcılık olarak değerlendirilemez."; "Topluma dâhil olma" başlıklı 4/B maddesi "Engellilerin toplumdan tecrit edilmeleri ve ayrı tutulmaları önlenir. Engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda bağımsız olarak toplum içinde yaşamaları esas olup, özel bir yaşama düzenine zorlanamazlar. Engellilerin topluma dâhil olmaları ve toplum içinde yaşamaları amacıyla bireysel destek hizmetleri de dâhil olmak üzere ihtiyaç duydukları toplum temelli destek hizmetlerine erişimleri sağlanır." hükümlerini içermektedir.

30. Mezkûr Kanun'un "Eğitim ve öğretim" başlıklı 15'inci maddesi "*Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelliler, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılır. Genel eğitim sistemi içinde engellilerin her seviyede eğitim almasını sağlayacak bütünleştirici planlamalara yer verilir. Örgün eğitim programlarına farklı nedenlerle geç başlamış engellilerin bu eğitime dâhil edilmesi için gerekli tedbirler alınır.*" şeklinde hüküm altına alınmıştır.

31. Engelli kişilerin eğitim hakkı ve toplumsal yaşama diğer kişilerle eşit katılımı konusunda uluslararası ve ulusal düzenlemelerde; ayrımcılık yasağı, makul düzenleme yapma yükümlülüğü ve bütünleştirici eğitim anlayışı temel ilkeler olarak öne çıkmaktadır. EHİS 2'nci maddesinde engelliliğe dayalı ayrımcılığın makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesini de kapsadığı açıkça ifade edilmiş; 5'inci maddesinde ise taraf devletlere engellilerin her türlü ayrımcılığa karşı etkin bir şekilde korunmasını sağlama yükümlülüğü getirilmiştir. Bunun yanı sıra 7'nci ve 24'üncü maddelerinde, engelli çocukların diğer çocuklarla eşit koşullarda temel hak ve özgürlüklerden yararlanması ve eğitim hakkının fırsat eşitliği temelinde bütünleştirici bir şekilde her seviyedeki engellileri kapsaması konusunda taraf devletlere yükümlülükler getirilmiştir. Söz konusu yükümlülükler BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28'inci maddesi ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 13'üncü maddesiyle desteklenmiştir. Bu normatif çerçeveye uyumlu olarak 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, doğrudan ve dolaylı ayrımcılığı yasaklamakta, eşit muamele ilkesinin sağlanması amacıyla engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılmasını ve eğitim sistemi içinde engellilerin her seviyede eğitim almasını sağlayacak bütünleştirici planlamalar yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

32. Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda özel gereksinimli kişilerin eğitim hakkından yararlanmalarını sağlamaya yönelik usul ve esaslar; 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile 7/7/2018 tarihli ve 30471 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği gibi çeşitli düzenlemelerle belirlenmiştir. Bu düzenlemeler, özel eğitim ihtiyacı olan kişilerin eğitim hakkından diğer kişilerle eşit koşullarda yararlanabilmelerini temin etmeyi, toplumsal yaşama tam ve etkin katılımlarını sağlamak amacıyla bu kişilerin sosyal çevrelerinden mümkün olduğunca ayırmadan ve kişisel ihtiyaçlarına uygun şekilde eğitsel süreçlere dâhil edecek bütünleştirici bir eğitim ortamı oluşturmayı hedeflemektedir. Söz konusu düzenlemeler, özel eğitim ihtiyacının tespiti sürecinden başlayarak eğitsel değerlendirme ve tanılama ile izleme süreci, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları, kayıt ve kabul işlemleri ile bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanmasına kadar geniş bir çerçeve sunmaktadır.

33. 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun "Genellik ve eşitlik" başlıklı 4'üncü maddesi şöyledir:

"Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz."

34. 7/7/2018 tarihli ve 30471 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Eğitsel değerlendirme ve tanılama esasları" başlıklı 7'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(4) Eğitsel değerlendirme ve tanılama işlemleri okula kayıtlı öğrenciler için okulun bulunduğu bölgedeki RAM tarafından, herhangi bir okula kayıtlı olmayanlar için ise ikamet adresi ya da bakım ve barınma hizmetinden yararlandığı kurumun bulunduğu bölgedeki RAM tarafından yapılır."

(5) Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ile eğitim ihtiyaçları birlikte değerlendirilerek eğitimin her tür ve kademesindeki geçişlerde yapılır. Ayrıca bireylerin eğitim performansı ve eğitim ihtiyaçları doğrultusunda veli ya da okulun yazılı talebi üzerine gerektiğinde tekrarlanır. (...)

35. Mezkûr Yönetmelik'in "Kayıt kabul ve nakil işlemleri" başlıklı 34'üncü maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Okul öncesi eğitim kurumları, ilkokullar ile özel eğitim programı uygulayan ortaöğretim kademesindeki okullara özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin kaydı yıllık çalışma takviminde belirlenen süreye bakılmaksızın yapılır.

(2) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokullara kayıtlarında il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yerleştirme kararı alınmış olması şartı aranmaz. Ancak bu bireyler için yerleştirme kararı alınması konusunda okul yönetimi gerekli işlemleri başlatır. Öğrencinin kayıtlı olduğu okul, yerleştirme kararına uygun ise öğrenci bulunduğu okulda öğrenimine devam eder. Farklı bir yerleştirme kararı olması hâlinde öğrencinin yerleştirme kararına uygun okula nakli ya da geçişi konusunda gerekli işlemler yapılır.

(3) Mecburi ilköğretim çağındaki olup ulusal adres veri tabanındaki bilgiler esas alınarak e-Okul Sistemi üzerinden okullara kaydı yapılmış olan özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu kararı doğrultusunda diğer okullara nakil yoluyla geçişleri sağlanır."

36. 20/3/2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nin "Öğrenci veya kursiyer kayıt ve nakil işlemleri" başlıklı 51'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(2) Dengi resmî okulların tabi oldukları yönetmelik hükümlerinden farklı uygulama yapmak isteyen okullar, Bakanlık tarafından onaylı kurum yönetmeliklerine göre kayıt ve nakil işlemlerini gerçekleştirirler. Okullar, kayıt ve nakil işlemlerinde zekâ testi ve benzeri uygulamaların sonuçlarına göre öğrenci seçimi yapamazlar. Ortaöğretim okullarına öncelikle aynı kurucunun ortaokulundan mezun olanlar, başvuru öncelik sırası veya ortaöğretime yerleştirmeye esas puanlarına göre yerleştirilir. Bu durumdaki okullar tarafından hazırlanarak Bakanlığa sunulacak kurum yönetmelik taslaklarında; a) Resmî okullardaki yaş sınırı, ortaöğretim okullarında öğrenim hakkını kullanmamış olma şartları ile genellik ve eşitlik ilkelerine uygun hükümlere yer verilir. (...)"

37. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim, özel eğitim ihtiyacı olan kişilerin her tür ve kademedeki eğitim ortamında akranlarıyla karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim hedeflerine en üst düzeyde ulaşmalarını sağlamak amacıyla, destek eğitim hizmetleri de sunularak tam zamanlı veya yarı zamanlı olarak eğitim almalarını ifade etmektedir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 7'nci maddesinde, eğitsel değerlendirme ve tanılama işlemlerinin RAM bünyesinde oluşturulan özel eğitim değerlendirme kurulları tarafından yapılacağı belirtilmiştir. Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda özel eğitim ihtiyacı olduğu tespit edilen kişilerin, özel eğitim değerlendirme kurulu raporu düzenlenerek uygun eğitim ortamına ve özel eğitim hizmetine yönlendirileceği öngörülmüştür.

38. Mezkûr Yönetmelik'in 34'üncü maddesinde ise özel eğitim ihtiyacı olan kişilerin okul kaydı

yıllık çalışma takviminde belirlenen süreye bakılmaksızın yapılacağı, okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokullara kayıtlarda özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yerleştirme kararı alınmış olması şartının aranmayacağı ancak bu kişiler için yerleştirme kararı alınması konusunda okul yönetiminin gerekli işlemleri başlatacağı düzenlenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 51'inci maddesi uyarınca özel öğretim kurumlarının kayıt ve nakil işlemlerinde resmî okullara uygulanan kurallara tabi olduğu, farklı uygulamalar için Bakanlık onayı gereken kurum yönetmeliklerinin esas alınabileceği ancak hiçbir şekilde zekâ testi veya benzeri yöntemlerle öğrenci seçimi yapılamayacağı, ortaokullara öncelikle aynı kurucunun okulundan mezun olanlar ile başvuru öncelik sırası veya ortaöğretime yerleştirmeye esas puanlarına göre yerleştirme yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

39. Bursa Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 15/4/2024 tarihli ve ... sayılı inceleme emri doğrultusunda düzenlenen İnceleme Raporunda Özel 3 Mart Azizoglu Ortaokulu ... B.Y. ve C.B.T.'nin 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılında ... sınıfa geçecek olan Z.T.'nin disleksi tanısının olduğu ve sınavda üstün başarı gösteremediği gerekçesiyle okul kaydının yapılmayarak mağdur edildiği iddiası ile ilgili olarak şikâyet edilen ... B.Y. 22/4/2024 tarihinde "Z.T. 'nin anne ve babası 22/2/2024'te okulumuza geldiler. İlk görüşmeyi ben yaptım. Okulumuzu tanıttım, ücret bilgisi verdim. Öğrencinin akademik başarısına göre burs alabileceğini ama burs için sınava girmesi gerektiğini söyledim. 24/2/2024 tarihi için rehberlik görüşmesi ve sınav randevusu oluşturduk. Yaptığımız bu sınav seviye belirlemek amacıyla değildir. Veli ÇÖZGER'den bahsetti ama rapor beyan etmedi. Etiketlenmesin diye ilkokulda RAM Raporu almadıklarını söyledi. Okulumuzda tanısı yapılmış kaynaştırma öğrencileri olduğunu da söyledim. 24/2/2024 tarihinde okula gelmişler. C.. Bey sınav uygulamasını yapmış. 'Hafta içinde B... Hanım sonucu bildirecek' demiş. Ben 26/2/2024 tarihinde babayı aradım, sınavın sonucunu bildirdim, akademik olarak burs alamayacağını söyledim. Baba teşekkür etti, görüşmeyi bitirdik. Yaklaşık 35-40 dk. sonra anne aradı, benimle görüştü. Kendisine puanının düşük olduğunu, burs alamayacağını söyledim. Kontenjanımızın dolu olduğunu da bildirdim. Kızgın bir şekilde 'Tamam' deyip telefonu kapattı. Z.T. kayıt için geldiğinde zaten kontenjanımız dolmuştu. Ancak kayıt yaptırıp herhangi bir sebeple kaydını iptal ettiren olursa yerlerine öğrenci alabilmek için başvuruları yine de kabul ediyorduk. Kontenjanımızın dolduğunu okulumuzun web sayfasında da ilan ettik. Kayıtları okulumuza başvuru sırasına göre yapıyoruz. Okulumuzda şu anda 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda toplamda 12 kaynaştırma öğrencimiz bulunmaktadır. Z.T. özel gereksinimli olduğu için kayıt yapmamamız söz konusu olamaz." şeklinde ifade vermiştir.

40. Yine söz konusu İnceleme Raporunda başvuranın iddiaları ile ilgili olarak şikâyet edilen ... C.B.T. 22/4/2024 tarihinde "Z.T. isimli öğrencinin anne ve babası 22/2/2024 tarihinde okulumuza gelip B... Hanımla görüşmüşler. B... Hanım okul tanıtımını yapıp, ücret konusunda bilgilendirme yapmış. 24/2/2024 tarihi için de rehberlik görüşmesi ve öğrencinin bursluluk sınavına girmesi için randevu vermiş. 24/2/2024 tarihinde okula geldiler. Ben öğrenciyi alıp sınavı uygulamak için Rehberlik Servisine götürdüm. 20/1/2024 tarihinde Valilik izniyle yapmış olduğumuz bursluluk sınavını Z.T. 'ye de uyguladık.

Sonra öğrenciyi veliye teslim ettim. Optik okuyucuyu kullanan personelimizin okulda olmadığını, önümüzdeki hafta B... Hanımın sonuç ile ilgili dönüş sağlayacağını söyledim. Bunların dışında veli ile bir görüşmem olmadı. Ortaokula başka okullardan gelmek isteyen, kayıt için başvuru yapan öğrencilere burstan faydalanabilmeleri için 20/1/2024 tarihinde yapmış olduğumuz bursluluk sınavını uyguluyoruz. Kayıtları bu sınavın sonucuna göre yapmıyoruz, kayıtlarda başvuru önceliğini dikkate alıyoruz. Okulumuza sınıfa kayıt için çok yoğun bir talep oluyor. Bu sınav seviye belirleme amacıyla değildir. Z.T.'nin özel gereksinimli bir öğrenci olduğunu bana söylemediler. Öğrencinin RAM Raporu ya da Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu kararı yoktu. Ben öğrencinin özel gereksinimli olduğunu velinin okulumuza daha sonradan yapmış olduğu yazılı başvurudan öğrendim. Kaldı ki okulumuzda şu anda 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda toplam 12 kaynaştırma öğrencimiz bulunmaktadır. Z.T. özel gereksinimli olduğu için kayıt yapmamız söz konusu bile olamaz. Z.T.'den önce kayıt için başvuru yapan öğrencilerce sınıf kontenjanımız da dolmuştur.” şeklinde ifade vermiştir.

41. İncelemeye konu başvurunun esasını; başvuranın çocuğunun disleksi tanısının bulunduğunu belirterek okula kayıt yaptırmak istemesi üzerine, çocuğunun sınava tabi tutulduğu ve sınav sonucunda okul idarecilerince çocuğun bu okulda başarılı olamayacağı, yalnızca yüksek puanlı öğrencilerin kabul edildiği ve bu nedenle okulun çocuğa uygun olmadığı belirtilerek kayıt işleminin gerçekleştirilmediği yönündeki iddia oluşturmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 51'inci maddesi uyarınca özel öğretim kurumlarının kayıt işlemlerinde hiçbir şekilde zekâ testi veya benzeri yöntemlerle öğrenci seçimi yapılamayacağı, ortaokullara öncelikle aynı kurucunun okulundan mezun olanlar ile başvuru öncelik sırasına veya ortaöğretime yerleştirmeye esas puanlarına göre kayıt yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Dosya kapsamında sunulan bilgi ve belgelerden, söz konusu sınavın, Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 62'nci maddesi uyarınca 20/1/2024 tarihinde 4, 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerine yönelik bursluluk sınavı yapılmasının uygun görüldüğüne dair Bursa Valiliğinin 29/12/2023 tarihli ve ... sayılı oluru ile gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Muhatap Okula kayıt yaptırmak isteyen öğrencilere, Bursa Valiliğinin 29/12/2023 tarihli ve ... sayılı oluru ile uygun görülen bursluluk sınavının uygulandığı ve öğrencilere bu sınavdaki başarı durumlarına göre burs imkânı tanındığı görülmektedir. İnceleme ve araştırma sürecinde, başvuranın çocuğunun 24/2/2024 tarihinde girdiği sınava ait bir örnek muhatap Okuldan temin edilmiş olup ilgili belgede ".... Sınıf 2023-2024 Bursluluk Sınavı Kitapçığı" ifadesine yer verildiği görülmüştür. Neticede başvuranın çocuğunun katıldığı sınavın bursluluk sınavı olduğu konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.

42. Öte yandan, söz konusu sınav sonucunda “Sizin çocuğunuz burada yapamaz, biz yüksek puanlı öğrencileri kabul ediyoruz, bu okul çocuğunuza uygun değil.” denilerek boş kontenjan olmasına rağmen okul kaydının yapılmadığı iddia olunmuşsa da bu iddiaların gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin veya karine oluşturan olguların varlığının ortaya konulamadığı, bu nedenle ispat yükünün başvuranın üzerinde kaldığı ve başvuranın iddialarını somutlaştıramadığı değerlendirilmiştir. Şöyle ki muhatap Okul tarafından kayıt işlemlerinde söz konusu sınav sonucunun belirleyici olmadığı, başvuranın Okulu ziyaret ettiği sırada zaten ... sınıf kontenjanlarının dolu olduğu ancak daha önceden kayıt yaptırıp sonradan vazgeçen veli adaylarının olması durumunda oluşabilecek boşluğa istinaden Okulla ilgili tanıtım

yapıldığı ve ücretler hakkında başvuranın bilgilendirildiği, okul kaydının gerçekleştirilmeme nedeninin daha önceden kayıt yaptırıp sonradan vazgeçen veli olmaması ve ... sınıf kontenjanında da boşluk bulunmaması olarak belirtilmiştir. Başvuru dosyasına sunulan Özel 3 Mart Azizoğlu Ortaokulu Özel Gereksinimli Öğrenci Listesi incelendiğinde; özel öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, hafif düzeyde zihinsel yetersizlik, süregen hastalık, bedensel yetersizlik, işitme yetersizliği gibi farklı engel durumu olan 23 öğrencinin eğitim gördüğü anlaşılmıştır. Dolayısıyla, okulda farklı engel durumlarına sahip çok sayıda öğrencinin eğitim görmekte olduğu dikkate alındığında, başvuranın çocuğuna engellilik temelinde farklı muamelede bulunduğu yönündeki iddiayı destekler nitelikte somut bir olguya ulaşılamadığı değerlendirilmiştir.

43. Başvuran, 24/2/2024 tarihinde gerçekleştirilen sınav esnasında çocuğunun özel durumuna yönelik yazı puntolarının büyütülmesi, kodlayıcı ve okutman temin edilmesi, ek süre verilmesi gibi hiçbir düzenlemenin yerine getirilmediği dile getirilmiştir. Bu iddialara karşılık muhatap Okuldan alınan yazılı görüşte; 20/1/2024 tarihinde yapılan bursluluk sınavına 420 başvuru olduğu, sınava 313 öğrencinin katıldığı, sınav öncesinde özel eğitim ihtiyacı olan herhangi bir öğrenci bilgisinin kendilerine iletilmediği belirtilmiştir. Ayrıca Z.T. açısından ise RAM raporu bulunmamasına rağmen velisinin çocuğun disleksi tanısı bulunduğunu şifahen bildirmesi üzerine öğrencinin 24/2/2024 tarihinde bursluluk sınavına girmesinin sağlandığı, sınavın öğrenci için hazırlanmış özel bir sınıfta, ek süre verilerek gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Bahsi geçen tarihlerde okulda kayıtlı bulunan özel eğitim ihtiyacına sahip 12 öğrencinin ders yılı içindeki sınavlarında RAM raporlarında belirtilen ihtiyaçları doğrultusunda; söz konusu öğrenciler için büyük puntolu kitapçık, ek süre, kodlama desteği, yanında öğretmen bulundurma, okuma desteği gibi makul düzenlemelerin yerine getirildiği belirtilmiştir.

44. Makul düzenleme yapma yükümlülüğü gündeme geldiğinde başvuranın birtakım sorumlulukları yerine getirmesi beklenmektedir. Makul düzenleme yapma yükümlülüğünde düzenlemeyi yapmakla yükümlü olan tarafın buna ihtiyacı olan kişinin durumu hakkında bilgilendirilmiş olması gerekmektedir [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), B. No: 2021/459, K. No: 2022/435, 28/6/2022, para. 26]. Bu kapsamda, başvuranın çocuğuna yönelik makul düzenlemelerin yapılabilmesi için RAM raporu gibi özel eğitim ihtiyacını belgeleyen evrakları muhatap Okula sunması ve taleplerine ilişkin eksiksiz bir şekilde bilgilendirme yapması beklenmektedir. Ancak somut olayda başvuranın çocuğuna ilişkin RAM Raporu ya da özel eğitim değerlendirme kurulu kararı bulunmadığı, ÇÖZGER'in varlığının ise yalnızca şifahen ifade edildiği ve belge olarak sunulmadığı anlaşılmıştır. Bunlarla birlikte başvuranın çocuğu için sınavın özel bir sınıfta, başka öğrenci bulunmaksızın ve ek süre verilerek gerçekleştirilmiş olması da dikkate alındığında, makul düzenleme yapma yükümlülüğüne aykırılığın bulunmadığı değerlendirilmiştir.

45. Son olarak başvuran, bir çocuk istediği özel okula ikametgâh adresine bakılmaksızın erken kayıt fırsatlarından yararlanıp direkt kayıt yaptırabilirken kendi çocuğunun engel durumu nedeniyle okula yerleştirilmesi için İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden ... sınıf sonrasında RAM raporu alınmasına dair uygulamanın erken kayıt fırsatlarından yararlanmalarını engellediğini iddia etmiştir. Özel eğitim ihtiyacı olan kişilerin eğitim hakkından diğer kişilerle eşit şekilde yararlanabilmesi için Milli Eğitim Temel Kanunu ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde engellilerin gereksinimlerine uygun şekilde bütünleştirici bir

eğitim modeli benimsenmiş; kayıt süreçleri, eğitsel değerlendirme ve tanılama, bütünleştirme/kaynaştırma uygulamaları ile bireyselleştirilmiş eğitim planlamalarına ilişkin usuller belirlenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının ilgili yazılarıyla da bu usullerin yürütülmesi açıklanmıştır.

46. MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünün 15/8/2018 tarihli, ... sayılı ve “*Özel Eğitim İhtiyacı Olan Bireylerin Özel Okul/Kurumlara Kayıtları*” konulu yazısında “*Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin resmî veya özel okul/kurumlara kayıt işlemlerinin, velisinin başvurusu üzerine rehberlik araştırma merkezlerince yapılan değerlendirme, tanılama ve yönlendirme neticesinde eğitim alması uygun görülen okul veya kurumlara yapıldığı*” belirtilmiştir.

47. MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 30/10/2023 tarihli, E- ... sayılı ve “*Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları*” konulu yazısında “*Temel eğitim kademesindeki kademe değişikliğine ilişkin talep edilen iş ve işlemlerin il/ilçe milli eğitim müdürlüklerinde görevli temel eğitim e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi yetkili kullanıcısı tarafından e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi üzerinden "Bakanlık MEM İşlemleri> İl/İlçe İşlemleri> Kademeler Arası Geçiş İşlemleri" ekranı üzerinden yerleştirme kararı alınan ortaokula kayıt işleminin yapılması*” gerektiği anlaşılmaktadır.

48. Bursa Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 7/5/2024 tarihli ve ... sayılı yazısı ile “*Özel 3 Mart Azizoğlu Ortaokulu ile ... B.Y. ve C.B.T. hakkında Bursa Valiliğine hitaben yazmış olduğunuz 4/4/2024 tarihli dilekçenize ilişkin Müdürlüğümüz Eğitim Müfettişlerince yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 30/4/2024 tarihli ve ... sayılı inceleme raporunda ‘Nilüfer ilçesinde faaliyet gösteren Özel 3 Mart Azizoğlu Ortaokulu ile ... B.Y. ve C.B.T. hakkındaki iddianın sübuta ermediğinden işlem tayinine gerek olmadığı, ayrıca ilgili mevzuat ve resmî yazıların hükümleri gereğince, Z.T.’nin eğitsel değerlendirme ve tanılamasının yapıp yerleştirme kararının alınarak resmî veya özel okul/ kurumlara kayıt işleminin yapılabileceği*” yönünde teklif getirilmiştir. Böylece, başvurana çocuğun eğitsel değerlendirme ve tanılama yapıp yerleştirme kararı alınarak mevzuata uygun biçimde resmî veya özel bir okula kaydının yapılabileceği bildirilmiş; erken kayıt imkânlarından yararlanmalarını engelleyen herhangi bir uygulamanın bulunmadığı, aksine çocuğun eğitim hakkından diğer kişilerle eşit şekilde yararlanabilmesini sağlamak amacıyla yasal çerçevede hareket edildiği değerlendirilmektedir.

49. Sonuç olarak, başvuranın çocuğunun okul kaydından önce sınava tabi tutulmasının okulun bursluluk uygulamaları kapsamında gerçekleştirildiği ve kayıt için zorunlu bir koşul olmadığı, çocuğun kayıt işleminin gerçekleştirilmemesinin esasen 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı itibarıyla ... sınıf kontenjanlarında boşluk bulunmaması ve daha önce kayıt yaptırıp sonradan vazgeçen veli bulunmaması nedenine dayandığı anlaşılmıştır. Öte yandan, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin resmî veya özel okullara kayıt işlemlerinin RAM tarafından yapılan değerlendirme, tanılama ve yönlendirme neticesinde yapıldığı dikkate alındığında, başvurana da çocuğunun eğitsel değerlendirme ve tanılama süreci tamamlandıktan sonra ilgili mevzuata uygun şekilde okul kaydının yapılabileceği yönünde teklifte bulunulduğu görülmektedir. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın çocuğuna engellilik

temelinde farklı muamelede bulunulduğuna dair herhangi bir bulguya ulaşılamamış olup somut olayda engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

25/6/2025 tarihinde Muhammet Ecevit CARTİ'nin karşı oyu ile OY ÇOKLUĞUYLA karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi
(İzinli)

Ek: 2025/397 G.T. Kurul Kararı Muhammet Ecevit CARTİ Karşı Oyu (1 Sayfa)

02.07.2025

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : G.T.
Karar Numarası : 2025/397

Başvuranın, özel/özel öğrenme güçlüğü (disleksi) tanısı bulunan çocuğunun okul kaydı öncesinde sınava tabi tutulmasının ve sonrasında boş kontenjan olmasına rağmen kaydının yapılmamasının engellilik temelinde ayrımcılık oluşturduğu iddiasına ilişkin başvurusu hakkında Kurulumuz tarafından ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği yönünde karar verilmiştir.

Başvuru hakkında yapılan değerlendirmelerde; muhatap Özel 3 Mart Azizoglu Ortaokul Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte, başvuranın kayıt için okula geldiği tarihten önce hâlihazırda ... sınıf kontenjanının dolu olduğu, hal böyle olsa da daha önceden kayıt yaptıran velilerin sonradan vazgeçme ihtimaline karşılık okula başvuru almaya devam edildiği, sonuçta çocuğun kayıt işleminin daha önce kayıt yaptırıp vazgeçen veli olmadığı için kontenjanda boşluk olmaması nedeniyle gerçekleştirilemediği ifade edilmiştir. Buna karşılık başvurunun inceleme sürecinde, ... sınıf kontenjanının başvuranın kayıt için okula geldiği tarih olan 22/2/2024'ten önce dolu olduğu iddiasına karşılık, bu tarihten sonra okula kayıt işlemi yapıp yapılmadığının kayıt defterinden ya da benzer bir belgeden tespitinin yapılmadığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, söz konusu eksikliğin giderilmiş olması durumunda, kontenjanın dolu ya da boş olduğunun tespitinin başvuruya konu iddianın aydınlatılmasına önemli katkı sağlayacağı ve kararın yönünü değiştirebilecek nitelikte olabileceği değerlendirilmektedir.

Yukarıda açıklanan hususlar çerçevesinde başvuru hakkında eksik inceleme yapıldığı kanaatiyle sayın çoğunluğun kararına katılmıyorum.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :